

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Sžk/26/2019
Identifikačné číslo spisu: 1017201948
Dátum vydania rozhodnutia: 27.10.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Trenčan
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1017201948.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Mariána Trenčana a členov senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca, PhD. a JUDr. Igora Belka, v právnej veci žalobkyne: T. I., nar. XX.XX.XXXX, bytom Q. L. Č. C. X, XXX XX J., proti žalovanému (v konaní sťažovateľa): Centrum právnej pomoci, so sídlom v Bratislave, Námestie slobody 12, 810 05 Bratislava 15, IČO: 30 798 841, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. KaBA 17177/2017, ČRZ: 98960/2017 zo dňa 26.10.2017, o kasačnej sťažnosti žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S/282/2017-114 zo dňa 05. decembra 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .

Žalobkyni priznáva právo na úplnú náhradu trov kasačného konania.

Odôvodnenie

I.

Priebeh a výsledky administratívneho konania

1. Žalovaný rozhodnutím č. 17177/2017-KaBA, ČRZ: 81759/2017 zo dňa 14. septembra 2017 rozhodol o predbežnom priznaní nároku na poskytovanie právnej pomoci žalobkyni a určil jej advokáta JUDr. Martina Bajúžika na spísanie a podanie dovolania proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 5Co/174/2017-107 zo dňa 15. júna 2017. Neskorším rozhodnutím č. KaBA 17177/2017 ČRZ: 91770/2017 zo dňa 10. októbra 2017 žalovaný rozhodol o zmene právneho zástupcu na predbežné poskytnutie právnej pomoci žalobkyni.

2. V ďalšom procesnom postupe žalovaný rozhodnutím č. KaBA 17177/2017, ČRZ: 98960/2017 zo dňa 26. októbra 2017 (ďalej len „rozhodnutie“) nepriznal žalobkyni nárok na poskytovanie právnej pomoci s odôvodnením, že nespĺnila zákonom stanovenú podmienku pre poskytnutie právnej pomoci, ktorou je stav materiálnej núdze, keďže jej príjem v mesiaci podania žiadosti presahoval hornú hranicu príjmu materiálnej núdze pre jednu fyzickú osobu o sumu 74,95 Eur.

3. Vo vzťahu k prípadu žalobkyne, s ktorým sa obrátila na Centrum právnej pomoci žiadajúc priznanie zastúpenia v dovolacom konaní proti rozsudku krajského súdu č. k. 5Co/174/2017-107 z 15.06.2017, žalovaný konštatoval, že prípadný neúspech v konaní v žiadnom prípade nespôsobí vážne následky alebo vážnu ujmu na živote, zdraví alebo na právach žiadateľky alebo osôb na ňu odkázaných výživou alebo starostlivosťou. Nepriznanie právnej pomoci podľa názoru žalovaného ešte neznamená neúspech v súdnom konaní a je pravdepodobné, že žalobkyňa môže byť v tomto konaní oslobodená od súdnych poplatkov.

4. Záverom dodal, že z dôvodu nesplnenia kumulatívnych podmienok na priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci bola žiadosť žalobkyne zamietnutá.

II.

Konanie na krajskom súde

5. Všeobecnou správnu žalobou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného namietajúc nesprávne právne posúdenie veci. Prostredníctvom žalobných námietok žalovanému vytýkala, že posudzoval jej príjem len za september 2017 a nezohľadnil jej predchádzajúci polročný príjem, počas ktorého zarobila menej ako je výška životného minima a nezohľadnil ani skutočnosť, že sú voči nej vedené exekučné konania, ktoré sú podľa jej slov pre ňu likvidačné.

6. Žalovaný navrhol správnu žalobu zamietnuť a tvrdil, že prihliadal aj na predchádzajúce príjmy žalobkyne za posledných šesť mesiacov od podania žiadosti, napriek tomu však nemohol rozhodnúť inak, pretože smerodajným je mesiac, v ktorom bola žiadosť podaná. Ak by jej napriek presahujúcemu príjmu priznal nárok, porušil by zákon. V ostatnej časti vyjadrenia sa pridržal odôvodnenia napadnutého rozhodnutia.

7. Krajský súd postupom podľa § 191 ods. 1 písm. c/ a písm. d/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „S.s.p.“) zrušil rozhodnutie žalovaného a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pretože dospel k záveru, že rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.

8. Podľa názoru krajského súdu sa žalovaný v napadnutom rozhodnutí nedostatočným spôsobom vysporiadal s príjmom žalobkyne v období šiestich mesiacov predchádzajúcich podaniu žiadosti o priznanie právnej pomoci. Uviedol, že žalovaný síce správne posúdil, že príjem žalobkyne v čase podania žiadosti o priznanie právnej pomoci presiahol 1,6 násobok životného minima, ale nemal opomenúť, že v priebehu predchádzajúcich šiestich mesiacov mala v troch mesiacoch nulový príjem, z toho dva mesiace bezprostredne predchádzajúce mesiacu, v ktorom žiadala o poskytnutie právnej pomoci a zvyšné tri mesiace zarobila menej ako výška životného minima. Podľa názoru krajského súdu v rozhodnutí žalovaného absentuje zdôvodnenie, prečo napriek uvedenej finančnej situácii žalobkyne izolovane posudzoval len jej príjem za mesiac, v ktorom podala žiadosť a nie životnú situáciu za predchádzajúcich šesť mesiacov. Krajský súd zdôrazňoval, že pokiaľ by zákonodarca nemal záujem na zohľadňovaní širších súvislostí životnej situácie žiadateľov, neuložil by povinnosť správnym orgánom skúmať polročný príjem a zohľadniť ho pri posudzovaní priznávania nároku na právnu pomoc. Podľa názoru krajského súdu mal žalovaný zohľadniť tieto skutočnosti pri posudzovaní žiadosti žalobkyne o poskytnutie právnej pomoci, namiesto toho sa však uspokojil len s tvrdením, že zákon poskytuje žalovanému možnosť, nie povinnosť takúto právnu pomoc poskytnúť.

9. Krajský súd tiež žalovanému vytýkal, že sa nevysporiadal ani s tým, že na jednej strane žalobkyni predbežne priznal právnu pomoc na spísanie dovolania, ale na druhej strane jej nepriznal právnu pomoc na zastupovanie v dovolacom konaní. Krajský súd poukázal na skutočnosť, že absencia zastúpenia advokátom v dovolacom konaní má za následok zastavenie konania, čím by nepochybne boli dotknuté práva žalobkyne a bolo by zmarené dovolacie konanie.

III.

Kasačná sťažnosť žalovaného, vyjadrenie žalobkyne

10. Proti rozsudku krajského súdu podal žalovaný kasačnú sťažnosť z dôvodu uvedeného v § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p., navrhol zrušiť rozsudok krajského súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

11. Sťažovateľ tvrdil, že pred vydaním rozhodnutia preskúmal majetkovú situáciu žalobkyne a keďže vlastní byt v T. E., ktorý nevyužíva na bývanie, vedela si zabezpečiť úhradu právnych služieb predajom tejto nehnuteľnosti.

12. Sťažovateľ mal za to, že posúdil životnú situáciu žalobkyne v zmysle usmernenia Centra právnej pomoci č. 2/2015 z 15.06.2016 a dostatočne sa v rozhodnutí vysporiadal s dôvodmi na nepriznanie nároku na právnu pomoc. Sťažovateľ zotrval na svojom stanovisku, že v prípade žalobkyne sa nejednalo o život ohrozujúcu situáciu a neposkytnutie právnej pomoci nemá za následok vážnu ujmu na právach a záujmoch žalobkyne.

13. V súvislosti s otázkou právnej pomoci na zastupovanie v dovolacom konaní sťažovateľ uviedol, že podstatou predbežného priznania nároku na právnu pomoc je ochrana práv žiadateľa na konkrétny právny úkon ešte pred preskúmaním splnenia zákonných podmienok na priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci. Podľa názoru sťažovateľa bol tento účel naplnený tým, že žalobkyni bolo priznaný nárok na spisanie a podanie dovolania. Týmto úkonom sa podľa názoru sťažovateľa predišlo zmeškaniu lehoty na podanie dovolania a po vyhodnotení podkladov jej nebol určený advokát na zastupovanie v dovolacom konaní, pretože nespĺnila jednu zo zákonných podmienok.

14. Žalobkyňa vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti poukazovala na priebeh konaní, ktorých sa týka žiadosť o poskytnutie právnej pomoci. V rámci vyjadrenia potvrdila, že bola zamestnaná v komunitnom zariadení a poukazovala na skutočnosť, že sú voči nej vedené exekučné konania, a zmienila aj odpojenie elektrickej energie v mieste jej bydliska a skončenie pracovného pomeru.

IV.

Právne závery kasačného súdu

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (ďalej aj „kasačný súd“) preskúmal rozsudok krajského súdu v medziach sťažnostných bodov (§ 438 ods. 2, § 445 ods. 1 písm. c/, ods. 2 S.s.p.), pričom po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 442 ods. 1, § 443 ods. 1 S.s.p.) a že ide o rozhodnutie, proti ktorému je kasačná sťažnosť prípustná (§ 439 ods. 1 S.s.p.), vo veci v zmysle § 445 S.s.p. nenariadil pojednávanie a po neverejnej porade senátu jednomyselne dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná a preto ju podľa § 461 S.s.p. zamietol.

16. Z administratívneho spisu vyplýva, že na základe žiadosti o poskytnutie právnej pomoci z 07.08.2017 sťažovateľ rozhodnutím č. 177/177/2017-KaBA z 14.09.2017 predbežne priznal nárok na poskytovanie právnej pomoci žalobkyni a určil advokáta na spisanie a podanie dovolania proti uzneseniu krajského súdu č. k. 5Co/174/2017-107 z 15.06.2017. Ďalším procesným postupom sťažovateľ pred vydaním rozhodnutia o poskytnutí právnej pomoci žalobkyni prerušil konanie a vyzval ju na preukázanie jej majetkovej a príjmovej situácie. Rozhodnutie o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci sťažovateľ na základe predložených dokumentov oprel najmä o skutočnosť, že príjem žalobkyne v mesiaci podania žiadosti dosahoval výšku 394,12 Eur, čím žalobkyňa nespĺnila podmienku stavu materiálnej núdze na priznanie nároku na právnu pomoc. Z napadnutého rozhodnutia vyplýva, že sťažovateľ akcentoval zákonnú možnosť, nie povinnosť, aby rozhodol o poskytnutí právnej pomoci i napriek nesplneniu uvedenej podmienky podľa primeraných okolností prípadu a odkázal na interné usmernenie č. 2015/2 (ďalej len „interné usmernenie“), ktoré konkretizuje primerané okolnosti na poskytnutie právnej pomoci. Na základe predložených dokumentov sťažovateľ nevidel situáciu žalobkyne za závažnú, hodnú osobitného zreteľa na poskytnutie právnej pomoci.

17. Kasačný súd je v zhode s právnym názorom krajského súdu, že žalovaný v napadnutom rozhodnutí neodôvodnil, prečo izolovane posudzoval len príjem žalobkyne za mesiac podania žiadosti a nezohľadnil jej predchádzajúci príjem za šesť mesiacov. Aj podľa názoru kasačného súdu je príjem žalobkyne, ktorý nedosahoval ani 1,4 násobok životného minima za prechádzajúcich šesť mesiacov od podania žiadosti, podstatnou okolnosťou vypovedajúcou o jej životnej situácii. V prípadoch, kedy žiadateľ nespĺňa formálnu podmienku materiálnej núdze v čase podania žiadosti, právna úprava umožňuje sťažovateľovi, aby pri rozhodovaní o poskytnutí právnej pomoci posúdil okolnosti žiadateľa komplexnejšie, a to aj vzhľadom na iné podstatné skutočnosti, ako je jeho príjem v mesiaci podania žiadosti. Sťažovateľ poukazujúc na interné usmernenie v rozhodnutí síce uvádza, že sociálnu situáciu, v dôsledku ktorej by malo neposkytnutie právnej pomoci vážne následky alebo ujmu na živote, zdraví alebo právach žiadateľa alebo osôb, ktoré sú výživou alebo starostlivosťou odkázané na žiadateľa, považuje za hodnú osobitnej ochrany, avšak v rozhodnutí absentujú akékoľvek právne úvahy, prečo vzhľadom na nepriaznivú finančnú situáciu nezohľadnil príjem žalobkyne za posledných šesť mesiacov pred podaním žiadosti.

18. Kasačný súd považuje za potrebné pripomenúť, že povinné zastúpenie dovolateľa advokátom (vrátane spisania dovolania ako aj iných podaní) v dovolacom konaní predstavuje obligatórnu procesnú podmienku tohto konania, ktorej nedostatok v ktoromkoľvek štádiu dovolacieho konania je v rozhodovacej praxi súdov konštantne vnímaný ako prekážka v postupe konania, ktorej neodstránenie je sankcionované odmietnutím dovolania. Z tohto dôvodu sa javí ako neúčelné, ak sťažovateľ na jednej strane prizná žalobkyňu predbežnú právnu pomoc na spísanie a podanie dovolania, aby jej následne nárok na poskytovanie právnej pomoci nepriznal, v dôsledku čoho sa žalobkyňa považuje v dovolacom konaní za právne nezastúpenú a pokiaľ si sama nezvolí advokáta na vlastné náklady, môže to viesť k odmietnutiu dovolania a tým k zmareniu dovtedajších úkonov ustanoveného advokáta. Navyše, ako sťažovateľ správne poznamenal, následné nesplnenie podmienok na priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci, má za následok, že trovy právneho zastúpenia, ktoré vznikli z predbežného poskytnutia právnej pomoci, môžu byť žiadateľovi dodatočne vyúčtované.

19. Kasačný súd plne rešpektuje postoj sťažovateľa, ktorý priznal žalobkyňu predbežnú právnu pomoc v snahe predísť hroziacemu nebezpečenstvu zmeškania lehoty na podanie dovolania, no je toho názoru, že vzhľadom na povahu dovolacieho konania, v ktorom po podaní dovolania už spravidla nevznikajú významné trovy konania, ako aj na pomery žalobkyne, nebolo jeho ďalšie počínanie celkom racionálne, efektívne, a najmä zrozumiteľne odôvodnené.

20. V súvislosti s nehnuteľnosťou (bytom) vo vlastníctve žalobkyne, na ktorú poukázal sťažovateľ až v kasačnej sťažnosti ako na skutočnosť ilustrujúcu majetkové pomery žalobkyne, kasačný súd poznamenáva, že podľa obsahu administratívneho spisu žalobkyňa uvedený byt nevyužíva na bývanie, pretože v ňom býva jej dcéra. Pokiaľ je sťažovateľ toho názoru, že bolo primerané očakávať od žalobkyne, že túto nehnuteľnosť speňaží, aby si zabezpečila finančné prostriedky na úhradu právnych služieb v dovolacom konaní, môže tento názor urobiť predmetom svojich právnych úvah v novom rozhodnutí vo veci nároku žalobkyne na poskytnutie právnej pomoci, najmä v kontexte interného usmernenia.

21. Z uvedených dôvodov dospel kasačný súd k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná a preto ju podľa § 461 S.s.p zamietol.

22. O náhrade trov kasačného konania rozhodol kasačný súd tak, že sťažovateľovi, ktorý v tomto konaní nemal úspech, ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 S.s.p. a analogicky § 168 S.s.p.). Úspešnej žalobkyňu priznal voči sťažovateľovi právo na náhradu trov kasačného konania (§ 167 ods. 1 S.s.p.), pričom o výške náhrady bude rozhodnuté v zmysle § 175 ods. 2 S.s.p.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu riadny opravný prostriedok n i e j e prípustný.